

ONA TILIMIZ SOFLIGI YO'LIDA FIDOKOR BO'LAYLIK.

*Umida Obloberdiyeva Yorqin qizi
Lutfiya Kenjayeva Homidovna
Umida Tohirova Isroilovna
Buxoro viloyati Shofirkon tuman
44- sonli umumta'lim maktabi o'qituvchisi.*

Annontatsiya: Ushbu maqolada ona tilimiz sofligi haqida qisqacha ma'lumotlar aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Ona tili, sofligi, turk tili, islohat, fidokor.

O'zbek tili turkiy tillar oilasiga mansub bo'lib, hozirgi kunda ushbu til Yer yuzi aholisining qariyb 50 million aholisi uchun asosiy muloqot vositasidir. Shunday ekan, tilimizning mavqeyiga qaratiladigan e'tibor ertangi avlodning kelajagi haqida qayg'urishimizning muhim asosi hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, mamlakatimizda o'zbek tilining davlat tili sifatidagi mavqeyi va nufuzini oshirish, jamiyatning barcha sohalarida faol qo'llanilishiga erishish, yosh avlodni ona tilimizga hurmat va sadoqat ruhida tarbiyalash borasida keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda.

**Ona tilimiz sofligi yo'lida
fidokor bo'laylik!**

*Noibaxon Mamadalieva,
Innovatsion rivojlanish vazirligi Ilmiy kotibi, fil.f.d.*

Mustaqillik davri tarixiga nazar soladigan bo'lsak, tilga e'tibor, uning mavqeyini qonuniy jihatdan mustahkamlab qo'yish mustaqillikka erishishning dastlabki qadamlaridir desak mubolag'a bo'lmaydi. Davlat tilini izchil joriy etish jarayonini

takomillashtirish va lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosiga mukammal o‘tishini ta’minlash maqsadida O‘zbekiston Respublikasining 1989-yil 21-oktabrda «O‘zbekiston Respublikasining davlat tili haqida»gi Qonuni qabul qilindi va O‘zbekiston Respublikasining davlat tili o‘zbek tili deb e’lon qilindi. Qonun bilan O‘zbek tilining O‘zbekiston Respublikasi hududida davlat tili sifatida amal qilishining huquqiy asoslari ushbu Qonun va boshqa qonunlar bilan belgilab beriladi. Aynan ana shu tarixiy hujjatga binoan o‘zbek tili mustahkam huquqiy asos va yuksak maqomga ega bo‘ldi. Binobarin, 1953-yilda YUNESKO tashkiloti ekspertlari “davlat tili” va “rasmiy til” tushunchalarini farqlashni taklif etgan. Unga ko‘ra Davlat tili - siyosiy, ijtimoiy va madaniy sohalarda ma’lum bir davlatda integratsiya (birlashtiruvchi) vazifasini amalga oshiradigan, shuningdek ushbu davlatning ramzi sanaladigan tildir. Rasmiy til – davlat boshqaruvi, qonunchilik, sud jarayoni tilidir. 1993-yil 2-sentabrda esa O‘zbekiston Respublikasi Oliy Kengashi tomonidan “Lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosini joriy etish to‘g‘risida”gi Qonun qabul qilindi. Bugungi kunda bu ishlarning tadrijiy davomi sifatida lotin yozuviga asoslangan o‘zbek alifbosini joriy etishni yanada takomillashtirish bo‘yicha amaldagi qonun hamda hukumat qarorlari yanada mustahkamlanmoqda.

O‘zbek tilining xalqimiz ijtimoiy hayotida va xalqaro miqyosdagi obro‘-e’tiborini tubdan oshirish, unib-o‘sib kelayotgan yoshlarimizni vatanparvarlik, milliy an‘ana va qadriyatlarga sadoqat, ulug‘ ajdodlarimizning boy merosiga vorislik ruhida tarbiyalash, mamlakatimizda davlat tilini to‘laqonli joriy etishni ta’minlash maqsadida 2019-yil 21-oktabrda O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PF-5850-son Farmoni qabul qilindi. Ushbu Farmon bilan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tuzilmasida xodimlarining umumiy cheklangan soni 9 ta shtat birligidan iborat Davlat tilini rivojlantirish departamenti tashkil etildi, barcha davlat organlarida davlat tilida ish yuritish shart qilib qo‘yildi. Davlat organlarida rahbarning ma’naviy-ma’rifiy ishlar samaradorligini oshirish va davlat tilida ish yuritishni rivojlantirish bo‘yicha maslahatchi lavozimi joriy qilindi.

O‘zbek tilining xalqimiz ijtimoiy hayotida va xalqaro miqyosdagi obro‘-e’tiborini tubdan oshirish, unib-o‘sib kelayotgan yoshlarimizni vatanparvarlik, milliy an‘ana va qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalash, mamlakatimizda davlat tilini to‘laqonli joriy etishni ta’minlash, O‘zbekistondagi millat va elatlarning tillarini saqlash va rivojlantirish, davlat tili sifatida o‘zbek tilini o‘rganish uchun shart-sharoitlar yaratish, o‘zbek tili va til siyosatini rivojlantirishning strategik maqsadlari, ustuvor yo‘nalish va vazifalarini hamda istiqboldagi bosqichlarini belgilash maqsadida 2020-yil 20-oktabrda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mamlakatimizda o‘zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6084-son Farmoni bilan 2020-2030-yillarda o‘zbek

tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi, 2020-2030-yillarda o‘zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasini 2020-2022 yillarda amalga oshirish dasturi, 2020-2030-yillarda o‘zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirishning asosiy yo‘nalishlari tasdiqlandi. 2020-yil 10-aprelda esa Davlatimiz rahbari tomonidan “O‘zbek tili bayrami kunini belgilash to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasining Qonuni imzolanib, 21-oktabr O‘zbek tili bayrami kuni etib belgilandi. Davlatimiz rahbarining Birlashgan Millatlar Tashkiloti anjumanida jahon hamjamiyatiga qarata tarixda birinchi marta hammani birday to‘lqinlantirgan, O‘zbekiston g‘ururini yuksakka ko‘targan tarixiy nutqini o‘z ona tilimizda so‘zladi. Ma’lumki, taniqli olim German Vamberi “Abulg‘oziy Bahodirxonning ko‘pgina ishlari Boburni xotirga tushiradi, jahon uning “Shajarai turk” nomli tarixiy asari uchun minnatdordir”, deb yozgandi o‘zining “Buxoro yoxud Movaraunnahr tarixi” asarida. Bunda olim Bobur bilan Abulg‘oziyning el-yurtni obod va ozod ko‘rish ishtiyoqida astoydil harakat qilgan ikki davlat arbobi sifatidagi o‘xshash jihatlarini, ayni paytda, ularning tengi yo‘q ijod namunalarini nazarda tutgan. Buning boisi juda qadim voqea va hodisalar haqidagi ma’lumotlar, yozma manbalar deyarli saqlanib qolmaganligida, mavjudlari esa asosan inson ruhiyati, aqlu idroki ilohiyot bilan uyg‘unlashib, unga bir irmoq singari qo‘shilib ketishidadir. Eng muhimi, bu afsonalarni kim qanday tushunishida emas, balki ular ilm koni, hikmat xazinasini ekanligidadir. Shu nuqtayi nazardan, Davlatimiz rahbarining o‘zbek tiliga qaratgan e’tibor, hurmati, uning mavqeyini ko‘tarishga qo‘shgan hissasi uchun Yangi O‘zbekiston tarixi undan minnatdordir degim keladi.

Xullas, ushbu davr o‘zbek tili taraqqiyoti yo‘lida “ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon”ga aylandi, desak mubolag‘a bo‘lmaydi. Bular albatta, «Milliy tiklanishdan milliy yuksalish sari» degan ezgu g‘oya negizida amalga oshirildi.

Davlatimiz rahbari tomonidan sohani rivojlantirishning huquqiy jihatini ta’minlanishiga alohida e’tibor bergan bo‘lsalar, bu hujjatlarda belgilangan ishlarni bajarish Innovatsion rivojlanish vazirligi oldiga katta vazifalarni qo‘ydi. Mazkur vazifalarni hal etish maqsadida Innovatsion rivojlanish vazirligi tomonidan ilmiy faoliyatga oid davlat dasturlari loyihalarini shakllantirish va monitoring qilishning butunlay yangi samarali tizimi ishlab chiqilib, amaliyotga joriy etildi. Bugungi kungacha ushbu tanlovning 34 turi e’lon qilingan bo‘lsa, u tanlovlarda o‘zbek tili va adabiyotini tadqiq etish masalalariga ham salmoqli o‘rin ajratilgan.

E’lon qilingan tanlovlarga topshirilgan loyihalar o‘zining ijobiy xulosasini olib, o‘zbek tilining jamiyatdagi va xalqaro miqyosdagi mavqeyi hamda nufuzini oshirish, ijtimoiy hayotning barcha sohalarida davlat tilining to‘laqonli joriy etilishi bo‘yicha mavjud muammolarning ilmiy yechimini ta’minlash maqsadida hozirgi kunda ilmiy faoliyatga oid davlat dasturlari doirasida Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti, Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent

axborot texnologiyalari universiteti hamda O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti olimlari tomonidan qator loyihalar bajarilmoqda.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat O‘zbek tili va adabiyoti universitetida bajarilayotgan “O‘zbek tilida neyming: me‘yoriy-huquqiy asoslarini yaratish” mavzusidagi amaliy loyiha doirasida ishlab chiqarish, savdo obyektlari, kompaniya, firma, mahsulotlarga nom qo‘yish jarayonini yengillashtirish, milliy an‘analarimiz va mentalitetimizga yot nomlar berilishining oldini olish, “Davlat tili haqida”gi Qonun ijrosini ta‘minlash yuzasidan uslubiy ko‘rsatmalar ishlab chiqilib, nomlar zaxirasi yaratildi. Universitetda “O‘zbekcha nomlash laboratoriyasi” hamda internet tarmog‘ida tadbirkorlar va ishlab chiqaruvchilar uchun uznom.uz sayti faoliyati yo‘lga qo‘yildi. Ushbu sayt orqali tadbirkorlik faoliyati bilan shug‘ullanuvchi kishilarga firma, korxonalari, savdo obyektlari, ishlab chiqargan mahsulotlari uchun milliy nomlar taqdim etilmoqda. Mazkur xizmat turi orqali nom yaratish jarayonida o‘zbek tili me‘yorlarining buzilishi bilan bog‘liq holatlarga chek qo‘yiladi. Zero, joriy yilning 21-oktabr kuni Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev o‘zbek tiliga davlat tili maqomi berilganining 30 yilligiga bag‘ishlangan ma‘ruzasida «jamoat joylarida, ko‘chalarda, binolar peshtoqida toponimik belgilar, turli lavha va reklamalar ko‘pincha xorijiy tillarda, ma‘naviyatimizga yot mazmun va shakllarda aks ettirilayotganini» qayd etar ekan, «Ona tilimiz - milliy ma‘naviyatimizning bitmas-tuganmas bulog‘idir. Shunday ekan, unga munosib hurmat va ehtirom ko‘rsatish barchamizning nafaqat vazifamiz, balki muqaddas insoniy burchimiz», – deb ta‘kidladi. Mazkur oliygohda bajarilayotgan “O‘zbek tilidan ingliz tiliga badiiy asarlarni tarjima qilish uchun elektron lug‘at yaratish” mavzusidagi innovatsion loyiha natijasida o‘zbek adabiyoti namunalarini ingliz tiliga badiiy tarjima qilish sifatini keskin oshiradigan o‘zbek-ingliz badiiy tarjima lug‘atini yaratiladi, o‘zbek va ingliz tillarida inson qiyofasi, fe‘l-atvori, tabiat tasviriga oid badiiy tasvirlarni o‘z ichiga olgan rasmiy elektron poetik lug‘at ishlab chiqiladi. Mazkur elektron lug‘at ijod namunalari leksikasini to‘liq qamrab olishi va tasvirlar orqali aks ettiradi va o‘z internet sahifasiga ega bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ona tili qo‘llanma 1-2 qism
2. Ona tili va adabiyot
3. [https://.uz](https://uz)